

LIVSviktigt

Nr 7 | juni 2017

FOLKUNGABYGDENS PASTORATS
TIDNING OM TRO & LIVSFRÅGOR

De blev kära inför miljonpublik

Sid 4

**En familj
som andra**

Olofssons i
prästgården
Sid 9

**Själasörjare
i fängelse**

Britt och Emma lyssnar utan
att döma Sid 16

4 Tv-passion som håller

Bonde sökte fru och hittade rätt.

9 Livet i prästgården

Familjen Olofsson – en familj som andra?

12 Pingst

Vad betyder pingsten för oss idag?

14 Kulturhistoria på vår kyrkogårdar

Stor inventering.

16 Självård bakom galler

Präst och diakon berättar om sitt arbete.

18 Evenemang

Sommaren i våra kyrkor.

Kärlek i vardagen

Föräldraledig, det låter väl skönt. Men det betyder ju inte att man går hemma och latar sig utan att man är ledig från jobbet för att ta vara på tiden som förälder. En del säger skämtsamt att det känns som semester att komma tillbaka på jobbet. De allra flesta tycker att det är utvecklande och skönt att vara så där totalt behövd och förbehållslöst älskad som mellan barn och förälder.

Att få vara i ett tryggt sammanhang och bli sedd och uppskattad – såsom i en bra familj eller i en väl fungerande förskola, skola eller arbetsplats – borde vara alla förunnat. Även om du är ensam om att vara just du i världen, så lever vi inte isolerade från varandra. Att bjuda in och dela med sig är en viktig konst som det kan ta ett helt liv att lära fullt ut.

Bonden Mikael i Boxholm som sökte fru i TV för några år sedan, vågade bryta ensamheten och öppna för nya förtroenden och möjlig kärlek. Han hittade, eller hittades av Catharina. De är gifta och har hållt samman i 4 år nu. ”Vi visar stor förståelse för varandras måsten i vardagen”, säger Catharina. Det är enkel livsvisdom som vi alla kan ta till oss.

”Där nöden är som störst där visar sig Gud som starkast.”

Vi närmar oss Pingst. Den kyrkliga högtiden som beskriver hur Guds Ande påverkar oss människor. Gerhard Paping som är församlingsherde i Ödeshög berättar om pingsten här i Livsviktigt: ”Den heliga Anden är Guds sätt att kommunicera med oss människor, Anden är lika svår att beskriva i ord som begreppet kärlek. Men precis som med

FREDRIK LENNMAN
KYRKOHERDE
FOLKUNGABYGDENS PASTORAT

kärleken är det bästa med den att den sker och är verksam.”

Tidiga vårmorgnar nu när allt är sprittande grönt och småfåglarnas upprymda kärlekskvitter startar dagen är det lätt att känna hur Anden uppfyller oss med liv.

Att ge livet mening och hitta nya vägar är särskilt svårt för dem som tillbringat långa tider i fängelse. De har sällan hamnat där oförskyllt men är likafullt människor med behov och längtan efter ett bättre liv. Kyrkan tar som sin uppgift att ha personal i fängelser som möter internerna i samtal och gudstjänst. ”Där nöden är som störst där visar sig Gud som starkast. Det är inte vi som kommer med räddningen”, konstaterar diakonen Emma Dahlberg som arbetar på Skänningeanstalten, här i Livsviktigt.

Sommaren är på intåg och i vårt stora pastorat bjuds det en mängd aktiviteter med musik, vandringar och gudstjänster. Kyrkor och kyrkogårdar är öppna och har mycket att berätta om vår historia. Passa på att besöka dem nu när det är som vackrast!

Välkommen till våra kyrkor i sommarskrud

Fredrik Lennman

Vi behöver din medverkan

Tidningen Livsviktigt ska handla om viktiga frågor som rör livet och berör oss här i Folkungabygden. Skicka gärna förslag på artiklar till informatör Lisbeth Nilsson, Svenska kyrkan i Mjölby.

Har du andra funderingar angående tidningens innehåll så är du också välkommen att vända dig direkt till redaktören Lars-Åke Pettersson eller ansvarige utgivaren Fredrik Lennman. Kontaktuppgifter finns i redaktionsrutan här brevid.

Folkungabygdens pastorat, Axel Träffs gata 4, 595 41 Mjölby, Tel 0142 -55 200. Kyrkogårdsförvaltningen 0142-55 210. www.svenskakyrkan.se/folkungabygden

Folkungabygdens pastorat består av svenska kyrkans församlingar i kommunerna Boxholm, Mjölby och Ödeshög

Redaktion

Ansvarig utgivare:
Fredrik Lennman, kyrkoherde
Folkungabygdens pastorat
Tel 0142-55 201
fredrik.lennman@svenskakyrkan.se

Redaktion:
Lisbeth Nilsson, informatör
0142-55 206
lisbeth.g.nilsson@svenskakyrkan.se

Lars-Åke Pettersson, redaktör
0703-35 45 68
lars-ake@pprd.se,

Annelie Sylvan, journalist
a@firmasyllvan.se

I redaktionsgruppen ingår också Kim Olofsson Boxholm, Mikael Leckström Skänninge, Gerhard Paping Ödeshög, Susanne Linné Mjölby och Outi Laaksonen Mantorp

Tryck: Danagård Litho. Produktion och grafisk form:
Pettersson & Partners reklam och design AB, Mjölby 2017

Hur tar du vara på föräldraledigheten?

ENKÄT Vi tittade in på Familjecentralen i Mjölby församlingshem en måndagsförmiddag, där föräldrar med små barn träffas för att fika, prata och umgås. Lekar, ramsor och sång finns det också plats för, lik-

som en kort andakt för den som vill. Verksamheten är ett samarbete mellan kyrkan, barnavårdscentralen och kommunen. Familjecentraler finns även i Skänninge, Ödeshög, Mantorp och Boxholm.

Gunnar Nordqvist, Strålsnäs, med Birger 1 år och Freja 5 år:

– Mycket tid går åt till logistiken – hämta och lämna barn, sköta hemmet. Vi har ytterligare två barn: Ylva 3 år och Astrid 8 år. Jag är nu hemma på heltid i elva månader totalt. Jag får tid att lära känna vårt nya barn och vara mer med de stora barnen. Ett kaos ibland men också väldigt mycket glädje och kärlek varje dag. Att vara hemma med barnen utvecklar mig. Jag träffar en hel del andra föräldralediga vuxna, exempelvis här på Familjecentralen men även i andra sammanhang.

Fanny Wettermark, Skänninge, med Molly 1 år:

– Ledighet?! Jag har mer semester på jobbet än när jag är hemma med barnen, ha ha... Jag tvättar, städar, skjutsar barn och lagar mat. Vi har ytterligare tre barn hemma: Robin 15, Casper 11 och Penny 4 år. På ett vis är jag alltid lite stressad och trött, samtidigt som föräldraledigheten är en underbar tid, då man verkligen får möjlighet att lära känna sitt barn.

Men det är viktigt att träffa andra vuxna också. Som här på Familjecentralen till exempel.

”Ledighet?! Jag har mer semester på jobbet än när jag är hemma med barnen, ha ha...”

Sara Gunnlev, Mjölby, med Ella 11 månader (Elin 4 år i lekrummet bredvid):

– Dagarna är fyllda och snurrar på fort, hemma finns även bonusbarnen Alva 12 år och Anton 10 år. Föräldraledigheten är en fin tid då man får vara med barnen och hinner uppleva mer av hela livet. Man kan njuta av vardagen. Bara att gå en promenad med barnvagnen och se löven slå ut är härligt. Det som är svårt är att få någon tid över för sig själv, det måste planeras noga. Jag börjar jobba snart och då är ekorhjulet igång på ett annat sätt.

TV-passion som håller

Vardagens guldstunde

TEXT: ANNELIE SYLVAN
FOTO: ZANDRA ERIKSHED

**De bakade hallongrottor i hans lilla kök inför miljonpublik.
Medan kakorna gräddades, smög han sin arm runt hennes axlar.
TV-teamet är borta men kärleken är kvar.**

r får kärleken att växa

För fyra år sedan kunde vi se Boxholms-bonden Mikael Carlsson som en av deltagarna TV4:s dokusåpa Bonde söker fru. Tittarna fick följa hans dejtande på Sundbyholms slott och "vardagen" hemma på Gärdslätt Södergård tillsammans med fyra utvalda damer, som till

slut reducerades till en utvald – Catharina Friberg.

2014 flyttade hon in på gården och förra året gifte de sig.

Vi hälsar på och möts av ett avspänt kärlekspar som har nära till fniss och skratt.

Välkomnar gör även några av parets åtta katter. Huset doftar av kaffe och nybakad sockerkaka.

– Det är för många katter. Jag vet. Men jag hade fyra och Catharina två och så har vi skaffat två tillsammans, säger Mikael

I sommar är det fyra år sedan de träffades för första gången. Lantbruket sköter Mikael, men Catharina, som är bonddotter, står inte handfallen om hon skulle behöva rycka in.

Gifta två gånger samma dag

De vigdes i Vårfrukyrkan i Skänninge av prästen Bo Stolpstedt den 6 juni 2016. (Catharina bodde med sin dåvarande man och tre söner i Grebo i många år, där Bo Stolpstedt var präst en tid.)

Varför var det viktigt att gifta sig i kyrkan?

– Efter alla mediejippon ville vi vara seriösa. Vi är medlemmar i Svenska kyrkan, det kändes naturligt. Vi står för kyrkans värdegrund, förklarar Catharina.

Efter vigseln deltog de även i ett drive thru-bröllop, ett välgörenhetsevenemang arrangerat av Lions, där Anna-Karin Horner, präst i Folkungbygdens pastorat, vigde par som deltog i kortegen.

– För oss var det förstås inte fråga om vigsel en gång till i bokstavlig mening, utan Anna-Karin gav oss en välsignelse. Vi ville gärna medverka i arrangemanget för en god sak, säger Catharina.

men låter ändå ganska nöjd med situationen.

I uthus och hagar trivs också ett 30-tal nötkreatur, ett gäng höns av varierande antal och grisarna Signe och Karin samt tjuren Johan.

Vad fick er att våga söka kärleken genom ett TV-program?

– Mina vänner pratade i flera år om att jag skulle passa i programmet. Jag ville gärna hitta någon att dela livet med. Vad har jag att förlora tänkte jag. Söka kan man ju alltid, säger Mikael.

Det här är bara ett av många sätt att träffas på, menar paret. Andra väljer att söka på nätet till exempel.

Catharina har alltid gillat programmet och följt det i alla år. Hon hade just flyttat till Boxholm och satt bland ouppackade flyttlådor och tittade på TV när hon fick syn på Mikael i rutan. Han uppmanade kvinnor att skriva brev till honom inför säsongens inspelning.

– Min svärdotter tyckte jag skulle söka. Hon skrev ett brev och berättade om mig, som hon åkte och lämnade personligen

till Mikael i sista stund. På så vis kom jag med.

Hur gick det till bakom kulisserna?

Catharina och Mikael kände sig varken regisserade eller utnyttjade för att det skulle bli ”bra TV”.

– Bonde söker fru är inte elakt eller förnedrande. Men visst var det jobbigt i början att vara i fokus framför kamerorna, medger Catharina och tillägger att det filmas hela tiden, från morgon till kväll.

De kom snart in i det och Mikael har fått höra från sina vänner att han var sig själv, så som de känner honom.

– Det är många som tror att deltagarna får betalt. Det fick vi inte. Det enda vi kunde vänta oss var att få kärlek, säger han.

Tricket med hallongrottorna

Catharina höll sig lite i bakgrunden medan de andra kvinnorna försökte bräcka varandra med goda råd om både köksrenovering och kreatursuppfödning.

Catharina valde en annan taktik för att komma närmare Mikael.

– Vi bakade hallongrottor tillsammans. Jag ville inte forcera utan låta saker och ting ta sin tid. Mikael lade armen om mig i köket och det var nog där känslorna vaknade, säger hon.

Efter en höst på bästa sändningstid hemma i människors vardagsrum, blev de rikskändisar.

– En märklig erfarenhet! Var vi än visade oss kände folk igen oss och kom fram och pratade, som om vi träffats förut. Och det var fullt pådrag i media ett tag. Men vi mötte bara positiva reaktioner, säger Catharina.

Hur ser livet ut efter TV-serien?

– Vi sitter inte ute i hagarna och fikar och dricker vin särskilt mycket. Inget alls faktiskt, skrattar Catharina.

Hon arbetar som sjuksköterska och pendlar med tåg till sitt jobb i Motala. Det blir långa dagar ibland. Kontakten är också tät med de tre vuxna sönerna med familjer. Nyligen blev hon farmor.

– Med gamla föräldrar som dessutom behöver hjälp ibland får man flänga runt en del, säger hon.

Mikael sökte kärleken genom ett TV-program och hittade sin Catharina.

Mikaels arbetsdagar har varit mer än fyllda, eftersom han kombinerat lantbruket med arbete på sågverket i Boxholm, som nu lägger ner.

– Det innebär att jag får jag mer tid över för gården. Och här finns att göra, säger han.

De har slagit ihop sina bohag gradvis och ännu står några av Catharinas flyttkartonger ouppackade. Det är många saker som ska samsas på liten yta. Det får ta sin tid, menar de.

Hur tar ni hand om varandra och kärleken?

– Vi visar stor förståelse för varandras måsten i vardagen, säger Catharina.

Mikael instämmer.

– Om hon kommer hem sent en kväll

efter jobb eller besök hos sina barn till exempel, sitter inte jag och surar för det. Och jag vet ju att hon förstår min situation när jag måste jobba helger i lantbruket. Vi har våra egna liv men ett centrum där det är vi två, säger Mikael.

– Häromkvällen hade han gjort räkmackor när jag kom hem vid tio. Hur gulligt är inte det, utbrister Catharina.

De tar vara på guldstunderna när de dyker upp.

– Det måste inte vara så märkvärdigt. Det är stort nog att ha varandra och att dela en vardagsmiddag tillsammans, menar Mikael.

– Vi har det så bra som man bara kan. Jag kommer inte på något som skulle kunna bli bättre, säger Catharina. ■

Öppna dörrar hos Olofssons i prästgården

Före lövsprickningen syns prästgården
fortfarande mellan de stora bokträdens
grenar, på baksidan.
– Här har vi nog aldrig suttit förut,
medger Sara och Fredrik.

”Livet i en prästgård skapar en speciell atmosfär. Som barn i huset lever man nära kyrkans verksamhet, med många människor omkring sig i olika sammanhang.”

Familjen samlad i salen som ibland fylls av gudstjänstbesökare. I soffan Sara, Judith och Fredrik. I fåtöljerna Samuel och Johannes.

TEXT OCH FOTO: ANNELIE SYLVAN

Gudstjänster, kaffekalas och rockkonserter! Familjen Olofsson i Västra Hargs prästgård håller på traditionerna och – skapar nya.

– Vi vill vara en länk mellan människorna i bygden och kyrkan, säger Sara Olofsson, församlingsherde i Vifolka församlingar, som flyttade in med familjen för sex år sedan.

Historiskt sett var den svenska prästgården från början en del av prästens lön, tillsammans med en bit jordbruksmark som skänktes av församlingens bönder. Så småningom fick prästen sin lön av kyrkan men då med kravet att bosätta sig i prästgården. Tjänstebostadstvånget avskaffades i slutet av 1980-talet. Samtidigt har små församlingar och pastorat slagits samman. För att undvika tomma prästgårdar har en del gjorts om till församlingshem, andra har sålts till den privata marknaden. Det finns idag uppskattningsvis 250 prästgårdar i landet som fortfarande ägs av Svenska kyrkan. Fyra av dem hittar vi i Folkungabygdens pastorat: Lundby, Västra Harg, Ödeshög och Åsbo – och det bor präster i tre av dem.

Hem från Filippinerna

Sara och maken Fredrik, som också

är präst, hade arbetat som lärare på ett prästseminarium i Filippinerna i fem år, när Sara sökte tjänsten i dåvarande Vifolka pastorat 2011. De tre barnen hade under vistelsen hunnit bli tio, sju och fem år gamla. Det var dags att söka sig hemåt igen.

Familjen fick frågan om de ville bo i Västra Hargs prästgård, där den förre prästen Gunnar Hallgren bott.

– Vi tackade ja från Filippinerna via Skype, utan att ha besökt huset. Allt vi ägde i Sverige fanns i några lådor i ett magasin, efter vårt uppbrott från Söderköping innan. En bostad stod högt på listan och bygden verkade så levande med skola och föreningar, säger Sara.

Fredrik vikarierade till en början som studentpräst efter hemkomsten men arbetar numera på stiftskansliet i Linköping med internationella frågor.

Rock och syföreningar

Huset är byggt 1880 och ligger i harmoni med omgivningarna, strax intill kyrkan på en höjd med utsikt över Hargsjön. Här rymdes tidigare pastorsexpeditionen, vilket gjorde att människor ofta hade ärende till prästgården.

– Syföreningarna har också haft möte här, människor har gift sig och döpt sina barn här... Och som prästfamilj lever vi

i något slags offentlighet i vårt hem. Varje jul ordnar vi gudstjänst med kaffe enligt gammal tradition i huset. Vi har också dragit igång egna traditioner, till exempel Prästrock i augusti, berättar Sara.

Prästrock är en utomhusfestival i prästgårdens trädgård där musikband uppträder på familjens veranda medan människor grillar och har picknick runtom. Kvällen lockar ofta över hundra besökare och avslutas med andakt. (Se information på sidan 19.)

– Det är kul att använda prästgården, att öppna upp den för alla ibland. Den har ytor som inbjuder till det, tycker hon.

Juvel att vårda

Fredrik ser prästgården som en juvel till låns, att vårda och ta hand om. Inte bara genom att rensa grusgångar och rabatter när tiden tillåter, utan också på ett andligt och kulturellt plan.

– Vi vill fortsätta med det utåtriktade förhållningssätt som präglat våra förtädnare här i prästgården. Och jag tycker det är viktigt att ge en bild av att vi som bor här är precis som alla andra. Sara och jag skjutsar våra barn till aktiviteter och står också och serverar korv på fotbollsmatcher, säger han och menar att deras vardagsliv som barnfamilj avdramatiserar kopplingen till kyrkan.

– Svenskar kan vara religiöst blyga ibland. Vi blir en väg in i kyrkans värld.

Barndom i prästgård

Då och då kommer besökare som vuxit upp i prästgården, berättar Sara och Fredrik. Författaren, filmaren och journalisten Carl Henrik Svenstedt, har till

exempel tittat in några gånger för att återse sitt barndomshem.

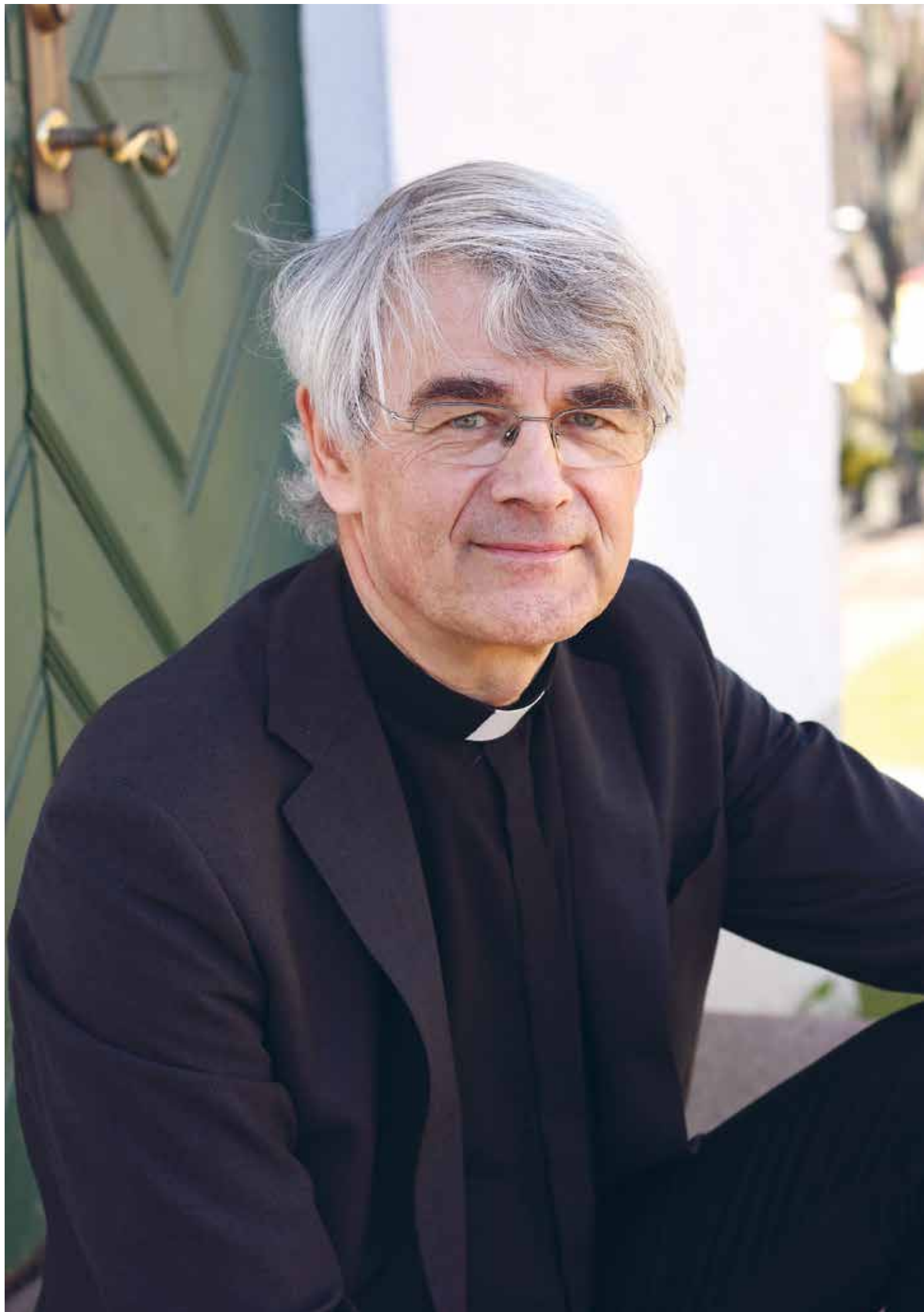
– Livet i en prästgård skapar en speciell atmosfär. Som barn i huset lever man nära kyrkans verksamhet, med många människor omkring sig i olika sammanhang. Min pappa växte upp i en prästgård och återkom ofta till den när han

pratade om sin barndom, säger Sara.

– Nu blir det våra barns erfarenhet. De har nu rotat sig här och i bygden, säger Fredrik.

Efter fem år i Filippinerna är Sara och Fredrik bra på att improvisera och lösa problem kreativt. Med bara en kvart kvar till kvällens aktiviteter och en middag att laga, kommer förhållningssättet bra till pass, skrattar de.

Gerhard Paping är församlingsherde i Ödeshög sedan februari 2017.

Varför firar vi pingst?

TEXT & FOTO: ANNELIE SYLVAN

Julen och påsken har nog de flesta kläm på. Men vad handlar pingsten om?

Frågan går till Gerhard Paping, ny församlingsherde i Ödeshög.

– Under pingsten firar vi eller påminns om den heliga Anden, med utgångspunkt från berättelserna i Apostlagärningarna i Bibeln. Där talas det om att lärjungarna samlades i Jerusalem efter Jesu himmelfärd. Ett högt brus hördes då den heliga Anden för första gången kom ner till lärjungarna i form av eldslågor. De uppfylldes av stark glädje. Det var många andra samlade i staden från olika länder. Trots olika språk kunde de förstå varandra och det var många som blev döpta vid detta tillfälle, sammanfattar Gerhard.

Han medger att pingsten kan framstå som lite otydlig för gemene man, jämfört med andra stora högtider i kyrkan.

– Julen (Jesu födelse) och påsken (Jesu död och uppståndelse) utgår från histo-

som pågår hela tiden mellan Gud och människorna, säger han.

”Den heliga Anden är Guds sätt att kommunicera med oss människor.

Guds Ande kan ge tröst och inspiration och då leda till förändring.”

riska händelser, om man väljer att se dem så, medan pingsten handlar om en process

– Den heliga Anden är Guds sätt att kommunicera med oss människor, Anden är lika svår att beskriva i ord som begreppet kärlek. Men precis som med kärleken är det bästa med den att den sker och är verksam. Guds Ande skapar enhet i mångfalden och hjälper oss att förstå varandra fast vi är olika. Guds Ande kan ge tröst och inspiration och då leda till förändring. Pingsten firar vi för att påminna om att kyrkan hela tiden kan reformeras, säger Gerhard.

Det är ingen ordning och reda på den heliga Anden, som blåser åt olika håll, menar han.

– Och det är det som är så bra! Därför har vi många olika inriktningar inom kristendomen. Andens styrka är att ge frihet till mångfalden. Att se till så att vi inte murar in oss i ett hörn. ■

FAKTA Pingst

Pingst betyder den femtionde (grekiska pentecosté). Den heliga Anden visade sig för lärjungarna femtio dagar efter påsk.

Tungotalet beskrivs för första gången. Genom Andens kraft kunde människor förstå varandra trots olika språk.

Pingsten räknas som kyrkans födelsedag, eftersom det var då som Jesu lärjungar började organisera en församling och förkunna evangeliet i en världsomfattande kyrka.

Källa: www.svenskakyrkan.se

KORT OM Gerhard Paping

Församlingsherde i Ödeshög sedan februari 2017.

Bakgrund: Född 1954, uppvuxen i Gronau, nordvästra Tyskland. 1994 bröt han upp från Tyskland och började arbeta som kyrkoherde i Tyska kyrkan i Stockholm. Trivdes i Sverige och fortsatte som präst i Falun 2003, bytte till kyrkoherdetjänst 2011 i Svärdsjö-En-viken.

Familj: Hustru Beatrice, organist i Vadstena, fem döttrar i åldrarna 29, 27, 18, 14 och 12 år.

Bor: Vadstena

Intressen: Att följa med i de tre hemmavarande döttrarnas liv. Musik och sång är ett gemensamt intresse i familjen. Föredrar att lyssna aktivt på musik (klassiskt) gillar inte musik som bakgrundsljud. Hängiven anhängare till fotbollslaget Borussia Dortmund. Läser tidningar och håller koll på världsläget, kopplar av med skönlitteratur.

Om yrkesvalet: Utbildad musikalärare från början, teologistudier fick tanken på prästyret att mogna fram.

7000 gravstenar inventeras i pastoratet

Kulturhistora som berättar om livet

ANDERS WISTRÖM
FRÅN V. ELDSLOSA
★ 1804 † 1877
HANS KA. MAK
ANNA MATHILDA
★ 1824 † 1875
1855 HEBDA 1937

Gravsten från 1615, placerad vid Mjölby kyrka.

Gravsten från 1800-talet placerad vid Mjölby kyrka.

< Stefan Kuylenstierna och Hans Böhlin vid en gravsten från 1800-talet på Mjölby gamla kyrkogård.

Stora Åby kyrkogård.

TEXT & FOTO: ANNELIE SYLVAN

Kyrkogården är ett kulturhistoriskt arkiv som kan berätta om livet och människorna i en bygd. Äldre gravstenars inskriptioner påminner oss om en annan tid då svärds mannen, knypplerskan, kronofjerdingsmannen och orgeltramparen hade sin plats i samhället.

Det är lätt att förlora sig i tid och rum på en kyrkogård. I lugnet och tystnaden. I funderingar över de människor som gömmer sig bakom stenarnas knappa information. Gravplatser och gravstenar säger oss något om olika epokers stilideal och syn på död och begravning.

Svenska kyrkan arbetar för att bevara, vårda och visa upp kyrkogårdarnas historiskt värdefulla gravplatser. Men alla gravstenar kan inte sparas för eftervärlden. Det skulle bli ohållbart att ständigt bygga nya kyrkogårdar bredvid de gamla.

7 000 gravstenar

Folkungabygdens pastorat genomför just nu en inventering av gravplatser och gravstenar på samtliga 34 kyrkogårdar. Dokumentationen kommer att omfatta totalt 7 000 gravstenar när den är klar. Inventeringen utgår från den dokumentation som gjordes av Östergötlands länsmuseum 2002–2006.

– Avsikten är att vi ska bevara gravplatser som har ett kultur- och lokalhistoriskt värde, något vi är skyldiga att göra enligt kulturminneslagen, berättar kyrkogårdschef Stefan Kuylenstierna.

Hela miljöer viktiga

Vad räknas som kulturhistoriskt värdefullt i sammanhanget?

– Gravanordningar som tillkommit före 1850 räknas dit. De är tillverkade på ett hantverksmässigt sätt som försvann i och med industrialiseringen. Men även yngre gravstenar, särskilt de som tillkommit före

1930-talet kan ha sådana kvaliteter, säger Stefan.

Hela miljöer kan också vara värda att spara, det vill säga sammanhängande gravplatser exempelvis med staket runt och kvartersindelningar som innehåller flera gravar.

– Men vi kan inte låta alla gravvårdar som räknas som kulturhistoriskt värdefulla stå kvar, utan måste göra ett urval. Har vi tio gravstenar av en viss kategori räcker det med att spara en eller två. Resultatet ska bli sådant att vi får kyrkogårdar där spåren av det gamla möter det nya.

Detektivarbete

Hans Böhlin, som i vanliga fall är kyrkogårdsarbetare har jobbat med inventeringen sedan i maj 2016.

– För att vi ska kunna göra en bedömning dokumenterar jag inte bara gravvårdarnas ålder utan också material, design och hantverksmässighet. Jag tittar på mjukare värden som titlar, gårdsnamn och om personen är känd för något speciellt. Det sista kan vara svårt att få fram och där tar jag hjälp av hembygdsföreningar och byalag bland annat. Ibland kan även lokala skrifter berätta om personer som haft betydelse för bygden, säger han.

En sten kan alltså bli värd att bevara om den är rest över en bemärkt person, även om den inte uppfyller övriga kriterier, framhåller han.

Några spännande yrkestitlar som Hans har hittat är till exempel svärdsman, tele-

fonreparatör (Boxholm), nattbanmästare, samaritersyster (Mjölby nya kyrkogård), frälseinspektör, knypplerska (Vallerstad), kättingsmed, centraldispensärläkare (Veta), kronofjerdingsman (Stora Åby) och orgeltrampare (Ödeshögs gamla kyrkogård).

Gamla blir som nya

I höst räknar Hans med att vara klar. Då ska kriterierna vägas samman till en bedömning av vilka stenar som ska bevaras. Det är först när en gravrätt upphör eller återlämnas som inventeringens bedömningar blir verklighet.

Vad kommer att hända med de stenar som plockas bort?

– Enligt modell från Jönköping skulle vi kunna satsa på återvinning. Stenarna går att slipa om och gravera på nytt, till en betydligt lägre kostnad än nyproducerade gravstenar. En sådan återvinning stämmer bra med stiftets miljöarbete, säger Stefan.

Han har även tankar kring hur all denna dokumenterade kulturhistoria ska komma allmänheten till del.

– Varför inte göra den tillgänglig genom förstärkt verklighet, det vill säga någon form av digital information på plats ute på kyrkogårdarna? Kanske genom kulturvandringar eller liknande. ■

FAKTA

Material från olika epoker

Tidigt 1800-tal: Träkors och kalksten, som var mjuka material att bearbeta. Från 1870: Granit vanligast. Svart till en början, diabas runt sekelskiftet. Därefter förekommer flera olika varianter. Från 1960-talet blev stenar i röd granit vanliga.

Själavård bakom galler

Emma och Britt möter killar på Skänningeanstalten som avtjänar straff för grova brott.
– De har ett stort behov av att få prata och plågas av att inte kunna finnas där för sin närmaste familj.

Fängelseprästen Britt Bäckwall och diakonen Emma Dahlberg är två viktiga personer för de intagna på Skänningeanstalten.

– Killarna är övervakade av kriminalvårdens personal dygnet runt. Vi blir en ventil. För oss kan de öppna sig och berätta sina innersta tankar utan rädsla eftersom vi har tystnadsplikt, säger Britt.

Kyrkan är populär på anstalten. Mellan 60 och 70 procent av de intagna brukar ta del av gudstjänsterna i S:t Olofs kapell.

– En del kommer för att få ett avbrott, träffa folk och äta gofika. Alla är inte troende. Men människor som haft det svårt är inte främmande inför Gud, säger Britt som tycker att hon har världens finaste jobb.

Hon trivs så bra att hon fortsatt att jobba efter pensioneringen som vikarie. Hennes

gudstjänster innehåller en del okonventionella inslag. Ofta rappar hon fram sin predikan. Stämningen på gudstjänsterna är avspänd och öppen.

– De intagna ställer gärna frågor mitt under predikan om de inte förstår något vi pratar om, säger hon.

Pratar om allt

Även Emma håller i en del gudstjänster. Men den stora uppgiften för både Emma

och Britt är de enskilda samtalen.

–Vi har tystnadsplikt och skriver aldrig ner något som sägs. Vi dömer inte. Vi lyssnar. Ibland vill killarna att vi ber eller läser bibeln tillsammans, säger Emma.

Vad handlar samtalen om rent generellt?

– Allt! Från vad de sett på TV till tankarna runt brottet de begått. Skuld, maktlöshet. Att inte kunna vara där för sin familj, inte kunna köpa presenter när barnen fyller år. Ibland får vi ta emot en del frustration över omständigheterna på anstalten. Det kan vara mycket påfrestande psykiskt att vara inlåst. Samtalen kretsar

– Killarna pratar inte bara om sin oro och ångest. Våra samtal kretsar också kring hopp och framtidsplaner, säger Emma Dahlberg. När vi går hem för dagen avslutar vi med bön och ber att Gud ska hjälpa de här killarna. Det blir ett slags överlämnande

också mycket kring framtid och möjligheter, säger Emma.

Solskenshistorier

En del av killarna är grovt kriminellt belastade. Är ni aldrig rädda?

– Nej, aldrig. Vi skiljer alltid på personen och brottet. De kan ha gjort hemska saker. Men vi är alla i grunden bara människor, med våra rädslor och vår oro. Jag tror det finns mer ondska ute i världen som aldrig avslöjas, än innanför de här väggarna. Här finns mycket kärlek, säger Britt.

Många av de intagna är också själva offer, påminner hon.

– De har vuxit upp i dysfunktionella familjer och blivit slagna. De har fått höra att de inte duger under hela sin uppväxt. Kan man inte göra karriär på något annat sätt kan man alltid bli en värsting...

Det finns solskenshistorier.

– Det händer fantastiska saker ibland. En kille som avtjänar ett långt straff genomgår

”En del har gjort hemska saker. Men vi är alla i grunden bara människor, med våra rädslor och vår oro. Jag tror det finns mer ondska ute i världen som aldrig avslöjas, än innanför de här väggarna. Här finns mycket kärlek.”

BRITT BÄCKWALL, FÄNGELSEPRÄST

Britt Bäckwall har formellt gått i pension men vikarierar som fängelsepräst på deltid.

– Det är världens finaste jobb, säger hon. Att möta de intagna, i nattvard, bikt och samtal, ger så mycket glädje och kraft tillbaka.

just nu en 30-dagars retreat sedan han hittat andligheten under sin tid i fängelse. En annan kille mötte Kristus när han satt och bad i häktet. Jag döpte honom här sen och ordnade också med konfirmationsundervisning, berättar Britt.

Emma nickar.

– Där nöden är som störst där visar sig Gud som starkast. Det är inte vi som kommer med räddningen. Gud är redan här. Det är killarna som berättar för oss att de har sådana upplevelser, säger hon.

Möter ångest

Ni får många tunga insikter och förtroenden. Går det att skaka av sig efter jobbet?

– Visst bär man med sig en känsla hem ibland. Men Gud välsignar med glömska, säger Emma med ett litet skratt.

Hon fortsätter med allvarigare uppsyn:

– Jag arbetade tidigare som sjuksköterska på en beroendeklinik. Det har rustat mig att möta människor med ångest och jag

har lärt mig att finnas bredvid och lyssna utan att ta över andras ångest.

Britt håller med. Hon arbetade i många år som mentalskötare innan hon blev präst.

Rakt på sak

Varför trivs ni så bra med ert arbete innanför gallret?

– Alla livsöden vi får ta del av! Och jag har aldrig haft så många teologiska samtal som på anstalter. En del är väldigt pålästa och vet vad som står i bibeln. Det blir ofta mycket intressanta diskussioner, säger Britt.

Emma uppskattar de intagnas spontana kommunikation.

– I livet utanför får jag sällan någon respons när jag visar mig med min diakonkrage. Men här dyker de på mig direkt och vill att vi ska be tillsammans eller läsa bibeln ihop. Det är rakt på. Det finns ingen blygsel kring de andliga behoven.

FAKTA

Skänningeanstalten

Kriminalvårdsanstalt med plats för 216 intagna. Här arbetar 150 personer. Byggs om 2004-2008 från öppen till sluten anstalt.

Fängelsepräst Britt Bäckwall och diakon Emma Dahlberg från Svenska kyrkan ingår i anstaltens nämnd för andlig vård, som även omfattar två frikyrkopastorer och en imam.

I anslutning till anstalten finns ett fängelsekloster, unikt i Sverige. Genom att visa vilja att arbeta med sig själva (genom bland annat meditation och andliga samtal med fängelsepräst) kan intagna få en plats i klostret.

EVENEMANG

Mycket musik i sommarkyrkan

FOLKUNGABYGDEN. Varje sommar bjuder församlingarna på ett rikt musikprogram. Här finns en blandning av musikstilar och artister. Såväl välkända sångare och musiker som lokala artister.

Programmet är klart i början av juni och finns på pastoratets hemsida: svenskakyrkan.se/folkungabygden och foldrar i kyrkorna. Se även veckans annons, torsdagar, i Östgötacorrespondenten.

Sommarvandring

MJÖLBY Vi ger oss ut på vandring när det är som vackrast i naturen. Vandringar under tre tisdagar i juni och du tar med eget fika.

Kvällsvandring på Östgötaleden, 13 juni. Vi går till Bleckenstad. Samling vid det vita huset vid södraspåret, klockan 18.00.

Eftermiddagsvandring vid Tåkern, 20 juni. Samling vid naturum klockan 14.00.

Kvällsvandring vid Skogssjön, 27 juni. Samling på parkeringen vid Skogssjön klockan 18.00.

Undrar du något? Hör av dig till Karin Joelsson 0142 82708 karin.joelsson@svenskakyrkan.se Helene Cederlöf 0142 55434 helene.cederlow@svenskakyrkan.se.

Sommarkväll i Kyrkans Hus Mantorp

MANTORP Lördagen den 10 juni klockan 18.00

Visor framförda av trion Tombola med några inslag av allsång. En kväll med spelglädje och stor musikalitet.

Fikaserivering efteråt.

Sommarcafé i Lundby

MJÖLBY Lyxa till det med nygräddade våfflor.

Fredagar 9 och 16 juni klockan 9-12

Nygräddade våfflor och goda smörgåsar i en härlig sommaridyll mitt i Mjölby.

Pilgrimsvandring

SKÄNNINGE Kom med och vandra! Den 17 juni går vi från Skänninge till Vadstena där vi håller pilgrimsmässa.

Kl. 10:00 samling utanför Vårfrukyrkan i Skänninge. Vi inleder med pilgrimsandakt i kyrkan för att sedan vandra mot Vadstena. Under vandringen stannar vi upp för reflektioner utifrån pilgrimens sju nycklar och för fika. Framme i Vadstena avslutar vi med en pilgrimsmässa.

Vandringen beräknas ta ca 5-6 timmar. Alla tar med egen matsäck.

Ingen kostnad eller anmälan till pilgrimsvandringen.

För frågor kontakta Anders Ulvekrans: 073-0853313, anders.ulvekrans@svenskakyrkan.se eller

Karin Joelsson: 0142-827 08, karin.joelsson@svenskakyrkan.se

Öppen kyrka i Veta

MANTORP På vardagarna den 19/6-30/6 klockan 14-17 kommer det vara sommarkyrka i Veta.

Det finns möjlighet få en guidning av frivilliga i kyrkan, tända ljus och klockan 15 är det program och andakt.

I församlingshemmet kommer ungdomar ordna väffelcafé.

Därefter 3/7-14/7 är kyrkan

öppen 09.00-18.00 men då utan program eller café.

Välkommen!

Den traditionella prästrockkonserter i Västra Hargs prästgård är ett populärt familjearrangemang.

Prästrock i Västra Harg

VIFOLKA För femte året arrangeras prästrock i Västra Hargs prästgård, fredagen den 25 augusti kl 18.00.

Förra året var det rockbandet RÖJ; Gunnar Almén med kompisar som rockade loss i prästgården.

I år gästas vi av Bishops All Stars som spelar hederlig rock och är Linköpings stiftskanslis husband. Bandets medlemmar är följande:

Jonas Ridderström, gitarr, sång (Stiftsgårdschef Vårdnäs Stiftsgård)

Jakob Järpenmyr (bördig Mantorp), gitarr, bas, sång (Enhetschef Verksamhetsstöd)

Helena Lundberg, sång (direktorsassistent)

Gunnar Nordanskog, gitarr, bas, sång (Stiftsantikvarie)

Markus Lindstedt, klaviatur, sång (pedagog, kursadministratör)

Michael Nilsson, trummor (fastighetsskötare Vårdnäs Stiftsgård)

Som vanligt är det härlig musik, otvungen gemenskap, möjlighet att grilla och fri entré.

Vid regn flyttar vi till Ekliden i Västra Harg.

SARA OLOFSSON

Familjekul på torsdagar i juni

MJÖLBY Vi på Barn och familj önskar er alla en härlig sommar.

Under juni vill vi hälsa er välkomna till följande torsdagar.

1/6 sommarkul Mjölby församlingshem klockan 09.30-12.30 (enkel lunch)

8/6 sommarkul Mjölby församlingshem klockan 09.30-12.30 (enkel lunch)

15/6 Mys vid takern. Vi samlas där klockan 09.30 och ni har med egen matsäck.

22/6 har vi midsommarfest i Högbys församlingshem. Vi ses där klockan 09.30-14.00 vi behöver veta hur många som kommer senast 15/6 maila: susanne.linne@svenskakyrkan.se

VÄLKOMNA

SUSANNE, KARIN, JEANETTE, OLOF OCH NINA

Levande historia i öppna kyrkor

FOLKUNGBYGDEN Ett levande kulturarv – Välkommen in i våra kyrkor i sommar!

I över 900 år har de stått där, våra kyrkor. Fantastiskt att de fortfarande står där, för oss alla. Kyrkorna är inga museer. Vi använder dem regelbundet för gudstjänster, andakter, musik och andra arrangemang. Kyrkorna är platser för viktiga händelser i våra liv som bär många minnen av dop, vigsel, välsignelse och begravning.

Flera kyrkor är öppna för besök under sommaren. Sitt gärna ner där en stund, tänd ett ljus för dig själv eller någon du tänker på.

För öppettider i kyrkorna se hemsidan: svenskakyrkan.se/folkungabygden eller ring pastorsexp 0142-552 00

Välkommen till våra kyrkor

Sommarkyrka

Bjälbo kyrka

SOMMARÖPPET Musik och gudstjänster pågår hela sommaren men kyrkorna är öppna för besökare även på andra tider. På pastoratets hemsida: www.svenskakyrkan.se/folkungabygden samt på anslagstavlor vid kyrkorna får du mer information.

Det går också bra att ringa pastorsexpeditionen 0142-552 00 om du har frågor.

Svenska kyrkan

FOLKUNGBYGDENS PASTORAT